

O umění, umělcích a hladové Pavlině

Román s veselým koncem.

Napsal Karel Leger.

Starý Holoubek, řezník, dej mu Pánbůh nebe (už kolik let odpovídá v černé zemi, zeleným břevtanem zarostl jeho hrob, takovým bujným, jakého nevidíš jinde na celém hřbitově) silák byl — nu, povidám: silák! nerodil se už tačí lidé! Hračkou mu bylo v prstech rozlomit podkovu na kusy, stříbrný zlatník ovinout kolem malíčky, v zubech vyvezdout sud piva, pěšti zabít dobytčec jedinou ranou do hlavy, vyházet při rvačce celou hospodu i se šenkýřem a s obecními strážníky.

A pit mně! Ani takových pijáků snad už není — zdrazilo se pivo a není, jak bývalo, čert ví, co teď sládeč do piva mchají. — Nepil z holeb, ze skleníků, měl "u černého koně", kam večer chodil, svoji činovou konvici s víčkem, dvoumázovou. Tři vypil jen tak — ze zvyku, ale dal-li se do pití, hory se zelenaly. A přece někdo ho neviděl opilého. Vypil vědro od večera do rána a zavitá — rozkázal muzikantům, aby jej vyprovodili domů — měl muziku rád — a šel, šepce na stranu, doutník v zubech, pohvizdoval jakoby nic, ani cestou neklopýtá. Doma na práhu čekala její žena, malíčka, hubená, Tónička jí říkala. Mračila se ovšem, hubovala, ale mistr Holoubek chytíl ji, vydro od večera do rána a za svítá, kou a dal jí hubičku.

"Nu, nebrně, stará!" řekl konejšivě, "nebrně! A onkrop mi uvař. S česnekem!" Poděkoval a zaplatil muzikantům, šel ke studni, na těl si vody z okova nalil, omyl se, nasnídal a šel po své práci, na jatka nebo do masných krámů.

Když začal stárnout, zarostl tukem, malíčka hlava s černými krátkými vlasy zapadala mezi široká ramena, všechno se na něm třáslu při každém kroku, oholené tváře, podbradek, celé kulaté tělo, jako z rosolu. Ale sílu měl pořád, jediným prstem rozbil na stole nejtvrdší ořech. Doma žil střídmě, pracoval, staral se, lopotil. Měl svůj oběd — kráček ve staré strašidelné dřevěné tržnici (v masných krámech prostě se tam říkalo), kde studený průvan se točil, kde mnozí řezníci pod dřevou střechem na kamenné dlažbě vydělali slušné peníze, ale dojísta také revma přivažkem k tomu. Také Holoubkoví ště- ště přálo, vydělali tolik, mnoho-li potřeboval pro sebe i pro rodinu, a konečně revma dostal také. Děkoval za všechno skromně Pánubůhu, do kostela chodil na ranní, na rogate, na křížové dny v procesi s pýchou řeznický prapor nosil, o božím těle vykřáčoval si v bílém kabátku s plechovou sekýrkou na rameně. A dobrák byl, učený dobrák, někdy se zlostně rozkřikl, zaláteril, rozlobil-li ho kluk učeník nebo panička, která v krámě mu poháněla zboží — ale jen tak odpliv, za okamžik hněv ho přešel, zasmál se, klukovi vpliv pohlavě a za mlsnou paničce zahučel: "Jdi s Pánembohem a čert tě vezmi!" Byl dobrým sousemem, ochotný vždy pomoci, poradit, všichni ho měli rádi a vážili si ho, i do městské rady byl kdysi zvolen.

Z dětí — měl jich několik, ale zmlýraly v mladém věku — dorostl mu jediný syn, Tonda. Silný, ramennatý po otci, s modrýma dobráckými očima po matce. Také on dovedl zlatník okolo prstu ovinout, ale nedělal to, poněvadž mívál zlatníků tuze málo. Byl znamenitým zápasníkem v "Sokole", rozkoš mu bylo zvedat nejtěžší břemena. Na vojnu ho neodvedli, jak už se někdy právě silákům stává. Nehněval se, že nemusí na tři roky k regimentu, neboť byl po ně zamilován do hezké Růženky, dcery pekaře Žampacha, hezounké malíček slečinky se zlatými vlasy, načechranými koketně nad čelem a napudrovanými mroukou. Vždycky se smála, vždycky veeslá, samý oheň v očích, v celém těle — čertík takový. Roztomilá holčička, řehtavá jako hrdlíčka, ke každému vlnitá. Čtveráky dovedla očkam zasvitit, pro každého měla úsměv, laskavé slovíčko. I pro Tonda. A Tonda se zbláznil, do-

ela jako na svatý obrázek se na ni díval, často i s pootevřenými ústy přes ulici, když na práhu pekařského krámku stála v bílé zástěře a hrupala zdravými zoubky sladké předlíky, které otec její pek. Ráda tančila, a Tonda nevynechal muziky, kam ona šla. Vytvářelo celou noc do rána tančil s ní, trochu těžce a nemotorně, ale bez oddechu, přimozuřivě. Malíčkou Růženku ani v rukou necítil, ale šťasten a Růženka se smála. Už si lidé povívali, že je Tonda na smrt zamilován.

"Trumpeta!" řekl starý Holoubek, když se mu to doneslo. "Co si vybral! Vždyť je to vyžle, žádnou váhu to nemá! Dvě pořádné porce masa by z toho obědem, a holka jako uválo — lepšíš děvčát. Tuhle Barbor, Nováková. Dostane dům i s obědem, a holka jako uválo, ná, bylo by přece něco zač chytit. Hezky roslá, silná a zdravá. Na tu by měl Tonda kouknout. A moudrá je. Kdyby byl vlovem, sám bych si ji vzal."

"Mlčíš, starý hříšník!" okřikla jej malíčka žena.

"A což nemám pravdu, matko! To Žampachovo kuře — u samé země je to! Čert ví, kam Tonda oči dal!"

"A tys měl taky takové oči, když jsi za mnou chodil."

Tatik se protáhl, až mu v zádech zalupalo a zivil. "Teď už ne, holka, teď už mám jiné oči, maminko — teď bych si vybral takovou nějakou pořádnou, všitakovou, maminko..."

Místo odpovědi malíčka ruka maminčina pleskla jej doela upřímně přes otevřená ústa, musila ovšem při tom maminka na špičky vystoupit. Zlobila se. "I ty člověče bezbožný! vida ho! ale já ti oči vykrábu, abys nešlhal po holkách, starý olisálý kocoure!"

Ušklibl se. "No, no, no! Tóničko! To já jen tak. Ale kluk by mohl mít už rozum, to říkám. Co s takovou slečinkou od pekaře do našeho řemesla? Ty jsi byla jiná — tahle ta — no, slečinka! fítnit se! nie jiného neumí a táta má dluhů jako kvítí, to by byla pěkná nevěsta! Však ono to našeho Tonda přejde a jestli ne, tak mu tu lásku z hlavy vyženu, uvidíš. Beztoho se toulá celé noce po muzikách, kluk nezvedená!"

"A tys, táto, se netoulával, když byl's v jeho letech?"

"Ty! Ženo, maminko!" tatík zvedl ruku, pohrozil prstem, "jak mne můžeš porovnávat s takovým Tondou! Vždyť je to ještě usmrkanec — s odpustěním!"

Kdybych já byl prováděl, co on, kluk, byl by mě tatíček nebožtík jinak naroval! Ale to je to, že ty syna kazíš!"

"Já? Ty! Ty sám!" Maminka se litostivě rozplakala, už nemluvila. Nemluvil ani táta, ale vřelo to v něm.

Syna svého vychovával krutě. Neměl Tonda veselého dětství, sotva trochu mateřské lásky zaslávit mu časem, sotva maminka se s ním pomazila, pohladila jej, řekla: "Tóničku!" I to se stávalo nepřítě často, nebylo na mazlení u Holoubků kdy. A bála se tatíka, aby nehuboval. Otec ho cha bil nemilosrdně, pořád, pro každou malíček, z dobrého úmyslu, aby zvykal těžkému životu a "škoda rány, která padne mimo!" říká se. U mistra Holoubka napadla žádná mimo. — Tonda dorůstal, byl už tovaryšem, ale u tatíka pořád zůstal jenom klukem. A pořád byl bit. Častokrátě zavrčel, zaskřápal zuby, ale ani slovem otci neopovážil se vzdorovat. To dělá dobré vychování! Však si tatík liboval.

Jednou z rána v plném horkém létě — když noei byly vlažny — tak hezky se tancevalo v neděli na ostrově pod dřevěnou střechem velmi primitivní, kde nebylo podlahy a zvířený prach i písek pod nohama, pod sukýnkami tanečnic se rozletoval — vrátil se Tonda právě, když starý Holoubek strojil se, aby šel za obědem do masných krámů a důkladně utahoval řemen kolem boků zpívaje při tom pobožnou písničku: "Minula noční hodina,

poklekem na koena —" Bylo asi pět hodin, slunéčko dávno svítilo a mistr zpíval: "Děkujeme, o Bože náš, žeš této noei byl strážce náš —" když Tonda vzkouzl do pokoje. Pokoj — ří poklekem na kolena —" Bylo adusná jizba, celý domek Holoubkův byl malíček, starý, sebhátralý. Ale na jaře dal mistr pokoj omalovat, totiž po bílé stěně nastříkano bylo červenou a modrou barvou, přepych to, jehož dřive tu nebyvalo, a starý Holoubek si na tom velmi zakládal. Ostatně do pokojíka více se neveslo, nežli co tu bylo: uprostřed dubový stůl, u jedné stěny veliká, vysoká peřinami nastlaná postel, u druhé staré sešle proležené kanape — na něm spával Tonda. — V koutě na zdi visel malý černý obrázek Panenky Marie a před ním věčná lampička kmitala se červeným sklem.

Syn po tichu otevřel dveře, vstoupil do vnitř nějak zkroutěně nechylen, hlavu mezi rameny. Potichu zabručel pozdrav a rychle kabát svlékal. Byl unaven, určien, zpoen divokým tancem a neokavě hleděl po svém kanapi — jen se převrátit a spát! Tak se mu chtělo spát! Celou noc protančil s Růženkou pekařovou, doprovodil ji domů, hubičku dostal — a teď jenom spát! spát! Dlouho si neodpočine, věděl, že otec ho vyše někam na ves pro dobytčec, nebo do lednice pro maso připravene k prodej — ale jen na hodinu aspoň oči zamhouřit! A pak ještě tušil, že bez nějaké bouřky dnes to nebude. Ať starý hubuje jak chce, jen co Tonda padne na kanape, zavře oči — ať starý hubuje!

Tatik jakoby se nevsiml, že syn se vrátil, zapínal řemen a zbožně zpíval:

"Tebe my, Otče, prosíme, říd' nás vším svatým duchem —"

Nebude tak zle, pomyslí si Tonda, tatínek je v dobrém! Ale tatínek v tom okamžiku sáhl do kouta za postel, stála tam hůl, všioňka důkladná, která se nezlomí, jen se ohne — a zpívaje ještě:

"at před tebou nehřešime —"

švihl syna přes nohy pod koleny. Tonda bezděky zasyčel, bylo mu, jako by jej podsekly, div nepadl, zavravoral, chytaje se dubového stolu. Strašlivá bolest zbavila jej na okamžik smyslů. Jen na okamžik — potom vzky-pěl vztekem. Starý jako by se nie nestalo, odložil hůl a zpíval dále:

"Zažen od nás ďábla zlého — posli k ostřihání nás anděla svého svatého!"

A Tonda skočil, tatíka chytíl kolem pasu a mřsil jím vši sílou na postel beze slova — jen supěl bolestí a vztekem. Mohutné tělo dopadlo s temným zaduněním, postel se rozsypla, z postraní z pelesti litaly třísky. Mistr hlavou narazil o zeď, nohy zvedl až ke stropu, omítka padala. Na chvíli zůstal na troskách jako omráčen. Tonda zatím nemeška-je vrhl se na kanape, přikryvku stáhl přes uši a spal už v okamžiku spánkem člověka, který se utučil z lásky až bezmála k smrti.

Starý za chvíli se vzpamatoval, sedl na troskách postele, pohladil si temeno na hlavě — nahmatal bouli, důkladnou. Ale neřikal nic. Jen si pomyslíl: "Kluk! sílu má! to je po mně. Inu, kluk! po tátovi. Může být rád, že má takového tátu!" Trochu namáhavě vylezl z trosk. — Zpozoroval, že řemen kolem pasu se mu uvolnil, znova jej zapínal a začal opět:

"A poněvadž v potu tváři chlebě svůj jisti musíme,

Bože, dobrý hospodáři —"

Jenže rána na hlavě bolela. Ohlédl se a tu teprve spatřil sponu. Postel — jeho postel, na níž půl století spával, rozbita na kusy a za postel ve zdi díra, jak tam hlavou tiskl — nejen omítka, ale i nějaká zvětřalá cihla vypadla. Zbožná písnička uvázla mu v hrdle ani řemen nezapal. "Kluk sakramentský!" zasnupěl. "Tohle tot' Tohle je vychování! Postel rozbije a div zeď ne rozbolí. Postel jediná tříška truhlák ji neslepi! A malba pokoje co stála! A on kluk —"

S kanape ožval se klidný, pravidelný chrupot. To tatíkoví do-

dalo — jako by se ten tam vysmíval! "No, počkej, holečku, okáži ti, kdo je tu pánem!" povidal táta. Vysoukal rukávy u košile, lehul se. Chytil Tonda s přikryvkou, s kanapem, všechno jak to bylo, vyzvedl jako hračku, rozkopl dveře a Tonda i s kanapem vyhodil na dvoreček. Tonda se tam několikrát převrtil a vyskočil rozespálý nevěda, co se děje, svlečen, jen tak v bílém prádle stál bos a mnil si oči.

Starý velebně vztyčen na práhu s rukama vztaženýma vrhal za ním svá prokletí: "Jdi od mého práhu! proklínám tě do druhého a třetího a čtvrtého pokolení, nezdrný synu! zlosynu! Vydedím tě, ani rezivý hřebík v chalupe ti neodkážu! ať hladem pojedeš! a kdybys mi u dveří umíral, odkopnu tě jako psa, pamatuj si! Hrom ať mne zabije, reknu-li, že jsi můj syn!"

Okna se otřásala kletbami a hromobitím. Matka přiběhla z kuchyně zděšená, ruce spínala. — "Co se stalo? Tattínku, co to vyvádíš? Pamatuj se!"

Velitelky odmítl ji rukou. "Jdi pryč, ženská! nech mne! Proklínám nezdrného syna do třetího a čtvrtého kolena."

"Tattínku! méj rozum! směj se!" zaspěla a klela muži k nohám. Odstrčil ji a dveře za sebou přirazil.

"Synáčku, aeh synáčku! co jsi provedl!" matka běžela k Tondovi. "Jdi, popros tattínka — aeh, mám já to trápení s vámi, palice tvrdé! co se tu stalo, že tak vyvádíš? jdi, popros!"

"A co, maminko, ještě?" zabručel Tonda. "Přineste mi šaty, je tady chladno."

Vzlykaje přinesla ubohá matka synáčkovi šaty, sama jej na dvorečku oblekala. Za dveřmi už poznovu ožývala se tatínkova ranní pobožná písnička.

"A co teď, synáčku? Jdi, radím ti, odpros tattínka, odpust —"

Tonda odplivl. "A ne. Když mne vyhnal, tak vyhnal. Půjdu a už se nevrátím, rozumíte, maminko?"

"Ježíš Maria, hochu, co myslíš?" zavzlykala, ale po chvíli, když se rozmyslíla, radila sama: "Jdi tedy ke strýčkovi do Hory, vš — to bude nejlépe tak. Počkej tam týden, až se tatínek uklidní — vždyť bude zase dobře! Aeh, vy palice tvrdé, truočivité!"

Tonda zapal kabát a už mířil ve vrátek, ruce v kapsách, klobouk furiantky k levému uchu.

"Takhle odcházíš? Dítě!"

"Takhle!" hodil hlavou. "Jak prokletý syn!"

"Pro Ježíše Krista!" Udešená, uzvlykaná maminka rvála si vlasy.

"Kam jdeš?"

"A já nevím, matko, ale nevrátím se."

"Stůj! Stůj!"

Už byl venku na ulici, dlouhými kroky se vzdaloval, ruce v kapsách a hvízdal si. Srdece usedalo pláčem ubohé ustarané matce. Bez rady a bez naděje spínala ruce. Tihle dva — syn jako táta, hlavy jako z křemene! Plač a pros, všechno marno, znala je.

Konečně odvážila se pootevřít dveře. "Tattínku!" zašeptala bojácně. "Tonda odešel!"

"Jaký Tonda?" zabručel tatík. "Tvůj — náš syn!"

"Nemám žádného syna, rozumíš!" rozkřikl se, "a zabiju tě, na mou duši, že tě zabiju, jestli se mi o něm ještě slovíčkem zmíníš! Žádného syna nemám! A konec!"

Matka se zachytila veřejí omdlívaje. Ani se Holoubek po ní neohléd, jenom před obrázkem Panenky Marie po zvyku se poklonil namáhavě, ohnuv jedno koleno, pokřičoval se a odesl do masných krámů.

Tonda si hvízdal, ale celkem nebylo mu veselo. Co teď? Na domov už nemyslíl — nevrátí se, to věděl. Ale kam půjde? A šel rovnou cestou do pražské brány, kde pekař Žampach měl domek s krámkem do ulice, s pekárnou na dvoře. Vedle krámku byla nízká dvě okna, za každým ve velikém květináči voskovka do věnce spletená s bílými medovými květy. Tam za těmi okny, za voskovkami spala Růženka, věděl to. Dlouho přecházel kolem domku. Ranní slunéčko mile svítilo, okna se třpytila, vrabci na okapech štěbetali, ještě však bylo příliš časně, domy zavřeny, sotva nějaká služka rozespálá, neúsaná, nedostro-

HOSPODÁRNOST SETRNOST
PODÁTE POMOCNÉ RUKY?

Vláda Spoj. Států

žádá provádění
HOSPODÁRNOSTI a SETRNOSTI
všemi osobami ve všech věcích
Vyhovnění této žádosti jest důkazem
VLASTENECTVÍ a LOYALITY
Šetřením a kupováním

SP. ST. VAL. ÚSPORNÝCH ZNÁMEK
pomůžete sobě a své zemi
POMŮŽETE?

Zeptejte se svého duchovního správce,
kazatele, poštmistra, předsedy svého spolku
nebo klubu, poštovního poslíčka, nebo kteréhokoli bankěře.

ONI VÁM SDĚLÍ, JAK!
VLASTENECTVÍ LOYALITA

jená vyběhla se soudkem pro vodu ke kašně.

Konečně Tonda dodal si odvahu, zaklepal na okno. Míhlo se tam cosi za voskovkami. Fi! div neutekl! stará Žampacha byla — ale smála se naň bezzubá baba a pootevřela vyhlídku v okně.

"Co chcete, Tóničku?" zašlápla. —

"Rád bych promluvil s Růženkou!" řekl mysle si: čert všechno vezmi! už jsem v tom!

"Spí!" —

"Zbudte ji, panímaminko, musím s ní promluvit."

Baba zakroutila hlavou, ale pořád se usmívala přívětivě, bylo vidět poslední dva její zuby, jeden nahore, druhý dole. "Nu, vzbudím ji, vzbudím, ubožáček je celá unavená, to víte, do rána tancevala, ubožáček!"

Ža okamžik objevila se v okně Růženka, zívala, protírala si oči. Bílá košilka bez rukávů jí sklouzala po úzkých ramenou, přes ňadra padala.

"A to jsi ty?" pravilo děvče trochu mrzutě, "proč mne nenecháš spát?" a rychle stáhla košilku až po krk.

"Chej ti něco říci, Růženko!" ostýchavě začal. "Pojď blíž!"

"To bude něco moudrého, myslím! Ne, abys chtěla zas hubičky, ty — protivno!"

Koketně se usmála a hlavičku otevřenou vyhlídkou prostrčila. Dva copy dlouhých plavých vlasů měla stočeny nad čelem, trochu byly poeuhány, ale slušelo jí to tak. Podepěla do dlaně kulatou bradličku a šehoovsky se podívala vzhůru. Toníkovi do očí. Viděl její bílé paže, kulaté, hladounké, viděl i za košilku na ramenou a tak se mu dělaly laskominy, že by nejraději chytíl ji jako jestřáb holubičku a zakousl se do útliho hrdla.

"Co chceš?" smála se, "proč se tak díváš?" Věděla, proč se dívá, a smích zadržuje, zkoušela začervenat se.

"Jdu ti dát s Pánembohem!" řekl konečně.

"A kam jdeš? tak najednou! Ani slovem jsi se nezmněl!" povidala se.

Mávl zoufale rukou. "A to je tak! táta mne vyhnal, proklel do čtvrtého kolena a vydědil mne."

"Ale jdi!" zasmála se a zoubky vycenila. "To bylo u vás asi poránu veselo, vid! A co jsi provedl?"

"Nie, Růženko. Já vím — to je jen pro tebe, že tě mám rád. Tatík tomu nechce."

Smála se pořád, patrně si představovala, jak u Holoubků po ránu bylo veselo. "Tatínek si dá říci!" mnila.

"Ne!" vyjel Tonda. "To je to: já nebudu prosit. Když proklel, tak proklel, já už se nevrátím."

Teď trochu zvažněla Růženka. "A co počneš?" ptala se, rychle zakrývaje košilkou a skříženými rukama, co Tonda nemusel vidět.

"Nevím, Růženko." — Chvilku bylo ticho až mrazivé. Růženka podívala se rychle v pravo i v le-

vo, nejde-li někdo. Nikdo nešel, ulice prázdná, ani z protějších oken nedivá se nikdo zvedavě.

"Af!" V Tondovi vzrůstala odvaha. "Neprosím se o pozhennání, ani o dědictví, půjdu, kam mne nohy ponosou, k některému mistru za tovaryše —"

Zavřela hlavinkou. "Smutná pouť, hm!"

Pokusil se neobratně chytit ji za ruku. "Af! Růženko, jenom když ty mne máš ráda a počkáš na mne. Budu pracovat, vydělám si, zahospodářím a budeme jednou přece svoji."

Ustonpila od okna, protáhla se, ruce založila za hlavu, nedbajíc, že košilka jí po ňadrech sjíždí.

Tonda přitiskl tváře k oknu, div skla nerozbil. "Jen když mne máš ráda a počkáš na mne, všechno šťastně skončí."

"Hm! Tóničku, myslím, že takhle bych se dlouho nacekala, nežli bys mne vedl k oltáři."

Tonda dobře nepochal. "Co? co povidáš?" Najednou zesinal, zafal pěstě, rozružil se: "Co že povidáš?"

"A jenom, že bych dlouho musela čekat — a omrzelo by nás to oba!" ušklibla se.

"Tak ty mne nemáš ráda?" rozkřikl se ničeho nedbaje. Vylomil spnehrýlý rám, okno rozevřel.

"Ale máš té ráda, Tóničku!" užaslá, ustrašená šeptala: "Tóničku! ale to víš, rodiče už načhají, abych se vdala, už je mi skorem dvaet let, a hlásí se pan oficiál, který bydlí u nás nahore, vdovec — ani vidět ho nemohu, ale — Jenom nech okna, Tóničku! co tro-piš!"

(Pokračování.)

Epidemie strachu.

Verejní zdravotní odborníci shodají se v tom, že nejhorší epidemii jest epidemie strachu. Právě nyní jest epidemie strachu. Právě nyní strach ubil více lidí, nežli influenza.

Účinek strachu na zažívání a oběh jest nejvyšší zlohubý. Ale kdo užívá Trinerovo Léčivé Hořké Víno, tomu tento nejvyšší spolehlivý lék dá takový pocit spokojenosti a bezpečí, že tím položí se nákuze přehrada takřka neproniknutelná. Trinerovo Léčivé Hořké Víno vyčistí žaludek, upraví zažívání a vzpruží celou soustavu. Cena \$1.10. Jenom v lékárnách. — Prosínce jest městem zápalu plie. Buďte připraveni proti nastuzení a kašli a mějte ustavičně doma Trinerův Mírnilel kaše 25 a 50 centů. — Joseph Triner Company, 1333-1343 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. — Advertisement

Trinerovo Léčivé Hořké Víno, Trinerova Angelika Hořká a o statní Trinerovy léky jsou od nynějška k dostání výhradně v lékárnách nebo u obchodníků s léky. Trinerova Laboratoř, jsou po krajní mez zaměstnána objednávky jiných obchodníků a žádá, aby se každý při koupi Trinerových léků obrazel jen na lékárníky nebo na obchody s léky. — Advertisement